

Костянтин Чабала

Вовче

Свист. Вибух.

Мерзла земля струснулася, підскочила, порозліталася врізнобіч, застукала дощем по шоломах тих двох, які пригнулися в траншеї.

— Казав тобі, що треба спати ще. А ти: пішли в караул, пішли в караул...

— Скільки можна скімлити? Немає на тебе Азірова — він би лопату підігнав.

— На хіба мені посеред ночі в лютому лопата? Для капусти — не сезон...

Воно завжди смішно з будь-якої дрібнички, коли в тебе автомат, а ти сидиш в окопі під мінометним обстрілом. І хочеться щось у відповідь накинути, і розумієш — немає по кому. От і залишається гратися у військову забавку «Сіли-встали» та перекидатися жартами, знімаючи напруження.

Свист. Вибух.

— Слухай, а скільки ж у них мін, що вони ото кладуть, кладуть, марно переорюючи землю?

— Та яка різниця? Хай собі бавляться, аби не по нас.

— Ні, дивись, цього разу ближче лягла... Треба буде землю з-за пазухи витрушувати...

— Та можна потім і з штанів повитрушувати. Як по нас не прилетить.

Свист. Тиша.

— О, бракована. Класно.

— Ага... Якщо поруч лягла — завтра саперів треба кликати, щоб підірвали. Бо ще здетонує в найнепотрібніший момент.

— Сніжок, я — Зима. Прийом.

— На прийомі.

— Обстановка?

— Чотири-п'ять-нуль. У пузі повно, у штанях — тепло.

— Сніжок — плюс.

Свист. Вибух.

— Та щоб ви там повиздыхали, прескурві діти! Скільки? Метрів п'ять?

— Угу, десь так... Нормальненько так вийшли покараулити... Так і влучити можуть.

Свист. Тух... Поруч з ногою із землі стирчить хвостовик.

Час зупинився. Усе розпливчасте. Усе, окрім шматка смертоносного металу. Земля, небо, війна, сім'я... Усі думки, мрії, надії... Усе, чим жив раніше, — неважливо. Тільки міна...

Мить. Друга...

— Ох ти ж, мамо моя рідна! Жоро, ти диви...

— Йой... Так, зараз тихенько і повільно переходимо за ріг, он туди... Встали...

Пішли...

Свист. Вибух. Вибух. Жора на землі.

— Жоріку, ти як, братику?

— Що?

— Чуєш?

— Зараз! — скинув рукавицю, поліз пальцями під шапку, до вуха. Дістав. Придивився.

Тоді лизнув пальця... — Так, ніби порядок. Крові немає! Тільки дзвенить у вухах добраче!

— Не кричи!

— Кричу?!

— Так!

— Це наша з окопу здетонувала?!

— Мабуть...

Свист. Вибух.

— О, вже далі лягає, за нами. Жорко, ти як?

— Норм. Тільки тее... Руки трусяться... Підкури мені цигарку.

— На.

Затягнувся. Вдруге. Зблював...

— Сніжок, я — Зима. Прийом.

— На прийомі.

— Обстановка?

— Чотири-п'ять-нуль. У животі — пусто. Усе в штанях.

— Сніжок — плюс.

Свист. Тихо.

— О, ще одна десь поховалася. Буде завтра саперам робота.

— Ото б завтра те побачити...

— Так, Жорко, не скигли!

— Та ну його в пень...

— О, затихло. Скінчилися міни у тих мавп криворуких.

— Ага... Мало не вбили молодого красивого мене.

— Та годі. Ти хочеш сказати, що красивіший за мене?

— Тю, звичайно! І молодший, і красивіший, і взагалі!

— Жоріку, ти мене отим «взагалі» заінтригував зараз. Що «взагалі»?

— Та яка різниця? Головне, що я — красунчик! А ти — старий пень і тебе жінки не люблять.

— Зате доля любить... Це ж треба — зовсім поруч закопалася. І не вибухнула, поки не пішли... Взводному окрему пляшку треба за те, що змусив позицію зигзагом накопати. Жорко, як голова?

— Та гуде, зараза. І нудить. Курити хочеться, а не можу. Відчуваю — вийде й те, чого не їв ніколи...

— Давай зараз Окіста підніму? Він тебе підмінить. Відлежишся. А зранку до медиків мемедиків тебе відправимо?

— Саме пройде. А Окіста як підняти зараз — він тоді ще місяць згадуватиме, як мене врятував від лютої смерті.

— Заварити тобі чаю? Солодкого й міцного. Може попустить?

— О, це вже дело! На це я згоден...

— Вовче! Вовче! Серього, ти чого?

Жорік бив мене по щоках, повертаючи до тями.

— Що сталося?

— Та я дивлюся — тебе довгенько немає. Пішов по траншеї до бліндажа. Глянув — ти лежиш. Кружки он валяються...

— Я чай зробив. Ніс нам. З бліндажа вийшов, розігнувся і все... Ось уже ти...

— Здається, тебе теж нормально трусонуло, — Жора підібрав термкружку, відкрутив кришку. — На, пий! Пий, кому кажу! Як голова?

— Та вже краще... У потилиці пече й руки, як ватні. Але попускає. Достояю.

— А зранку до немедиків удвох підемо.

— Ага. Схоже на те... Так, потроху підіймайся — і на позицію. Бо ж за нас ніхто там не чергуватиме.

Сині фарбовані стіни. Панцерні ліжка. Столик з різними смаколиками від волонтерів.

У палаті шестеро. Четверо хворих і ми з Жоркою контужені... Ранок. Лежу, згадую, як вчора нам Маша, медсестричка наша, чортів давала...

— Ви, двоє тупоголових йолопів! Ви хіба не розумієте, що потрібно до шпиталю! Пролікуватися! Що похнюпилися? Бігом до машини — повезу. Та не біжіть, довбні, ви ж контужені! Зараз попадаєте — мені що, вас нести?

Відчиняються пластикові двері, заходить медсестра. У руках дві стійки з крапельницями.

— Риженко! Вовченко!

— Я — Вовченко.

Підходить. Красива, молоденька. Очі виразні.

— Давай руку.

— Тобі яку?

— Верхню.

Вправно під'єднує систему до метелика, що його вчора ввечері поставили.

Рукави халата трошки задерлися. На лівій руці помітно частину татуювання: «...Вt Treue».

— О, наша людина! «Моя честь називається вірністю»?

— Це про інше! — як відрубала. — Так, а Риженко хто? Олексій Риженко?

— Сонечку, не галасуй так. Дивися, он всіх перебудила. Ну, майже. Бачиш того чорнявого красеня навпроти? Підійди до нього, нахилися і тихенько шепни: «Жорику, сонечку, я твоя доля. Дай ручку — поворожу. Усе тобі розповім, що з тобою наступної години станеться».

Палата вже синіє. Хлопці сміються вголос. Жорка спить.

— Тьху на тебе, блазню! Він — Риженко?

— Угу. Тільки він на Олексій Риженко не одзивається вже навіть. Жорко, підйом! До тебе дівчина-красуня прийшла!

— Йди в пень! — Жорка потягується, відкриває очі. Заплющує. Знову відкриває. — Ой, це ж треба, не збрехав. Таки красуня!

Медсестра зашарілася.

— Руку давай. Красень Жорка...

Ім'я промовляє, трошки розтягуючи голосні. Неначе пробуючи кожен на смак. Виходить щось на кшталт «Жо-о-орка-а».

— Не дам, поки не скажеш, як красу таку називають.

— Олею називають. Давай уже.

— Ольчику, а можна за півтори хвилинки? Я зараз тільки туди й назад?

— Біжи вже. Жо-о-орка-а.

Повернувся. Улігся. Очей з медсестрички не зводить — милується.

Управні, відпрацьовані рухи. Раз — і вже Жорка прив'язаний.

Лежимо. За вікном, укритим памороззю, сніжить.

Роздивляюся, як повільно крапають ліки.

— А чого Жора? — запитує огрядний дядько з крайнього ліжка.

Переглядаємося з Жоркою. Починаємо сміятися.

— Ой, Степановичу, не питай, бо розповім! Але ні — хай краще Вовк розкаже. У нього драматичніше виходить. Серього?

— А що, самому про свої витівеники слабо?

— Ну, будь ласочка! Я ж так не розкажу!

— Добре. Слухайте, дітки, казочку...

— Було то ще в жовтні. Ми тільки на позиції колишній облаштувалися. Уявіть. Дубова посадка. І понад її краєм наша позиція викопана. Перед нами на метрів триста поле. Впирається в іншу посадку — тоді ще сіру, нічну. Таку, що поля ділить, — два ряди дубів з кожного боку ґрунтовки. Перед ними — кущі. За посадкою ще таке саме поле. А потім уже не наша посадка.

Стоїмо ми з Жориком в караулі. Десь уже на сьому. З нами Дар'я Михайлівна — ДШКМ-ТК. Знаєте, такий — з прикладом і на сошках? У Льошки — бінокль. Проглядає ча від часу сіру посадку.

Аж раптом шипить мені: «Відблиск у посадці». І до дашки.

А нас до цього дня тричі накривали. Нормально так, прицільненько. Санчик осколків наловив дві жмені. До речі, теж десь тут лежав тоді. Але зараз не про те.

Тож поки я збираюся у Жорика перепитати, що ж він там таке побачив, оцей жевжик кидає чудову двієчку з дашки в посадку.

Кричу йому: «Якого біса? А якщо наші?»

А оцей от: «Упс... Якось не встиг подумати... Але сто відсотків — влучив!» — і голос такий щасливий-щасливий.

По радейці виходить ротний: «Що за стрілянина?» Кажу: випадково, винні, більше не будемо і все таке.

А ця падлюка на мене дивиться — очі світяться, стійка, як у хорта.

Хлопці з бліндажа повилазили. У броніках, з автоматами. Чого стрілянина?

Жорка такий: «Чуєш, Вовче, а давай туди злазимо?»

А я ж розумію — якщо там не сепари, то нам торба. І що по-любому треба щось робити... Кажу: «Так, мужики. Уважненько дивимося. Раптом якийсь рух — накривайте ту посадку чергою. Найголовніше — нас із Льошкою не повбивайте».

Тож полізли ми. Обережненько так, бо хто зна, що на тому полі понатикано. Але ж повземо.

І от долізли. Лежить під кущем. До нас — тим, що було раніше головою. Поруч блокнот — посадка наша замальована. Телефон лежить. Далекомір у руці.

— Снайпер? — питається хлопчик праворуч. Танкіст. Років дев'ятнадцять. Нирки застудив біля своєї техніки.

— Ні, коригувальник, імовірніше. У снайпера б гвинтівка мала бути. А ми гвинтівку не знаходили. Правда, Жорко?

— Ага! І прицілу не було. Точно-точно.

— Жоро!

— Та що? Чесно кажу!

— Тріпачка!

— Вовче, а далі що? — знову огрядний Степанович. Років під п'ятдесят уже. Вуса пишні. «Як компенсація за лисину», — жартував учора на курилці Жорка.

У дядька геморой. «Для матеріального забезпечення — саме те». Готується до операції. Переживає, що не можна буде їсти цілу добу.

— Коригувальник. Забираємо ми далекомір, бінокль, рацію, блокнот. По кишенях пройшлися — знайшли військовий квиток отієї «динири» на ім'я якогось там Георгія батьковича. Не важливо...

— Прицілу не брали, бо не було!

— Жоро, зараз сам будеш розповідати!

— Усе, мовчу!

— Виходжу по радеїці на позицію. Кажу, що кава готова — себто все ок.

А яке ж воно ок, як це мавпеня вже полізло слідом коригувальника на інший край посадки.

Ви вмієте пошепки кричати? От і я думав, що не вмію. «Льошко, падлюко, до мене!»

Де там... Уже з іншого боку дороги — кіно про сепарів дивиться крізь бінокль знайдений.

Підповзаю. По дупі ляпнув, за вухо тягну. Бо хто зна, що до чого буде. Треба вшиватися.

Виповзаємо вже на своє поле. Тут цей знову: я шеврон забувся зняти! Розвертається — і в посадку.

Чекаю. Хвилин п'ять його не було. Вертається. Показує оту гидоту, затиснену в жмені.

Долізли до позиції, хлопцям розказуємо, трофеями хвалимося...

Тут рація сепарська: «Жьора, Жьора! Я — Казьбек. Прійом». Дивимося на неї чекаємо...

Отой «Казьбек» нашого «Жьору» ще разів зо три покликав. А тоді Льошка на мене очима блиснув і в радеїку простогнав: «Я — тріста... Нада помаць...»

О, що тут почалося... У радеїці: «Жьора — держись, брят! Я січас!» Групу збирає отой «Казьбек» — весело загалом.

А вже нормально так стемніло. У теплік дивимося. «Жьора» наш тухне потроху, але ще фонить. Чекаємо.

Кажу: «Чуєш, ти, Жора, давай на дашку. На тобі теплік — наведися поки що».

Льошка наводиться. У радеїці розривається «Казьбек»: «Жьора! Жьора! Брят, мідьйом».

Льошка в радеїку стогне з останніх сил: «Бистреє...»

Дивлюся, біля нашого «Жьори» пляма яскрава з'явилася.

— Льош, за мою команду!

І тут два вибухи! Бах! Бах!

Оце чудовисько біля «Жьори» розтяжку примантулило, як за шевроном полізло.

Ну, ми зверху ще трошки насипали з дашки і з автоматів, і «Муху» кинули...

Нормально так насипали. Вони, правда, щось поогризулися. Але марно...

Потім нас мінометами накривали. А за тиждень ми в ту посадку по-тихому залізли з саперами і там вже закопалися.

Льошка так і залишився Жорою. Спочатку на позиції. А за кілька тижнів звикли всі.

Жора, то й Жора.

Бінокль свій сусідам віддали. Знайдений кращим був. Ним та далекоміром досі користуємося.

На рації хвилю сепари змінили, а до наших моторол вона не в'яжеться. То десь у Жорки між речей валяється.

— Ага. А приціл, якого не було, — додає Жорка, — я на дашку поставив. Хороший був... У січні міною накрило дівчинку нашу. То й він разом із нею почив у бозі. Вовче, поглянь, докапало наче?

Дивлюся — порожня банка.

— Хлопці, покличте Олю. Нехай Жоріка врятує від загибелі лютої. Ну й мене разом...

5

А Жорка таки запав на Олю. Давно вже його знаю. Понад рік. За цей час молодий ще двадцять чотири відсвяткували у січні, нежонатий хлопак мав кілька стосунків. Переписки в соцмережах, телефонні розмови. Одна навіть приїздила до найближчого міста в гості, і я відпускав Жорку на два дні «на волю погуляти».

Ось і зараз: в очах бісики, грайливість дурнувата з'явилася. Усі розмови тільки про неї. А це ж уранці лише вперше побачив...

Вийшли на сходи. Стоїмо, куримо.

— Жорко, що — сподобалась Оля?

— Та не те слово! Вовче, зламай мені ногу, чи що. Щоб я тут хоч із місяць побув.

— Більш ніж два тижні в польовому шпиталі зазвичай не тримають.

— А ми тут на скільки?

— Та хто зна... Докапають — скажуть. Думаю, що максимум днів на десять.

— Отже, треба поспішати!

Жорка вкинув недопалок до банки і чкурнув.

Стою. Курю. Дивлюся, як за вікном бійці розгрібають від снігу дорогу, якою «таблетка» привозить бійців. Згадалося...

Притрушений снігом терикон. Три десятки мужиків, закопаних по норах бліндажів. Піхота — незмінні мешканці окопів. І ми — екіпаж зенітної установки. Закопали її у мерзлу землю, накрили колодами сосновими — ото й увесь дот. До першого нормального навідника з того боку...

Привезли снаряди. Багато. Тисяч п'ять... Вивантажили ми їх між зеніткою та бліндажем. Стоїмо. Дивимося на оту гору ящиків. Це ж яке багатство! Працювати можна.

Пуля, наш старший тоді, каже:

— Хлопці, а заховаймо ми зараз усе це добро в укриття?

Посперечалися для годиться. Тягати ж нікому не хочеться. Але таки перенесли.

А за годину нашу позицію мінометами накрили. І одна влучила точнісінько в те місце, де ящики лежали... Як тоді навкруги тої плями чорної ходили, матюкалися та командира хвалили. Чуйка...

6

До палати Жорка повернувся під вечір. Мовчки ліг на ліжку і втупився у стелю.

Підходжу, сідаю на краєчок.

— Льош, все ок?

— Так... Слухай, ходімо покуримо.

Стали на сходах між поверхами, закурили. Дивлюся на Жорку. Бачу, що хоче щось розказати і... Ніби вагається — чи варто?

Не підганяю. Сам вирішити повинен.

Жорка глибоко затягнувся. Різко видихнув, наче женучи геть усі сумніви. Дістав другу цигарку. Підкурих від недопалка. Подивився на мене.

— Слухай, Вовче... — голос хрипкий, тихий, — ми з тобою стільки всього пройшли разом.

Подивився просто мені в очі.

— Я розмовляв з Олею. Ти віриш... Я зараз не жартую...

— Я розумію.

— Ти віриш, що буває отак: раз — і на все життя?

— Братику, давай я тобі скажу щось, а ти вже для себе вирішиш потім — що воно й до чого. Я вірю, що буває так. Раз — і все... Тут і зараз ти більше без неї не можеш. Неначе все життя одне одного знаєте. Я тобі потім на цю тему, як схочеш, розкажу історію про вузол. Колись давно, ще до війни написав. Але то — потім. Поки що просто — вірю. Кажі.

— Я більше без неї не зможу. Вона... вона — це життя!

— А проблема, я так розумію, у тому, що в неї є хлопець. Тому вона твоїх почуттів не поділяє?

— Ти знаєш — проблема в тому, що вона заміжня. Її чоловік з самого початку пішов на війну. А потім зник безвісти. І ще... Він не за нас воював...

— Ого... Оце так...

Я дивився на Жорку і намагався зрозуміти, як же йому зараз? Дівчина, на якій для нього світ клином зійшовся, кохає ворога. Чи не кохає?

— Жорко, а що вона каже?

— А що вона скаже? Плакала, як розповідала... Вони побралися за рік до війни. Переїхала до Криму — у чоловіка там будинок недалеко від моря. Батьки його поруч жили. Завагітніла, як вже Майдан у Києві йшов. А наприкінці лютого вони вирішили, що Оля поїде до своїх батьків у Вінницю. Там спокійніше — казав чоловік. А як все вирішиться, він за нею приїде. І вона поїхала. У квітні чоловік зателефонував — сказав, що все нормально, і що можна повертатися. Вона відмовилася. Він приїхав. Скандал. Сказала, що поки окупація — вона туди не поїде. А він тоді сказав: «Якщо ти не хочеш приїхати до мене в Росію — я принесу Росію сюди». Розвернувся і поїхав. За тиждень зателефонував — сказав, що на Донбасі. В ополченні. І що скоро по неї прийде. Ще до того, як дитина народиться. А за два тижні під час телефонної розмови з ним почула автоматні черги. Сказав, що перетелефонує за годину і більше на зв'язок не виходив... Перенервувалася через усе те. Викидень... Як трошки оклигала — почала шукати. Через його друзів у соцмережах. Через батьків щось довідатися намагалася... А що ти знайдеш, коли всі твої — з цього боку? У неї брат старший